

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Ван Цзянь

**«Ансамблеві форми вокальної музики у сучасній виконавській практиці:
жанрово-стильова специфіка»,**

представлену на здобуття ступеня доктора філософії

за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво,

галузь знань 02 – Культура і мистецтво

Зацікавлення молодих науковців розмаїтими проявами сучасних тенденцій розвитку музичного мистецтва спричиняє появу оригінальних наукових концепцій. Органічна сув'язь «класичного» музикознавчого підходу і досвід автора як виконавця-практика передбачає гнучку систему проявів і при відповідній методологічній розробці обраної наукової проблеми може претендувати на увиразнення глибинних і найбільш тонких аспектів дослідження. Більш, аніж переконливим свідченням тому слугує засадниче положення щодо значущості ключового концепту (ансамблеві форми у вокальному мистецтві) у герменевтичному ключі, висунуте здобувачкою Ван Цзянь уже на перших сторінках дисертації: «Його [ансамблю – I.P.] осмислення в різних культурних контекстах дозволяє глибше зрозуміти функцію музики як засобу комунікації, носія пам'яті, простору духовної єдності та художньої згоди» (с. 3 тексту дисертації).

Вивчення жанрово-типологічної та інтонаційної специфіки ансамблевих форм у європейській та китайській вокальній музиці, заявленої як предмет дослідження, обумовлює постановку проблеми рецензованої наукової праці. Своєчасність презентованої наукової концепції зумовлена об'єктивністю сьогоденної ситуації (глобалізаційні процеси у світі), що, так чи інак, призводить до нівелювання неповторності окремої національної культури з її унікальними віковичними традиціями. Як зазначає здобувачка, «на тлі глобалізації музичного процесу та розширення географії академічного вокального виконавства особливого значення набуває міжкультурний вимір

дослідження ансамблю» (там само). Взаємозв'язок виконавства і музичної науки слугує певною передумовою проторювання шляхів до досягнення кореневих засад специфіки національних традицій як складової сучасного вокального виконавства. Тож авторка дослідницький фокус зосереджує на західноєвропейському та китайському оперному мистецтві (див. об'єкт дослідження).

Запропонована концепція дисертації засвідчує прогресивність дослідницького погляду й увиразнює потужні багатовимірні перспективи для подальших наукових розвідок у царині «міжкультурної рецепції» (с. 32), що здатні врахувати специфіку інтонаційного мислення, вокальної традиції як такої, сучасної музично-театральної практики тощо.

Наукова проблематика дослідження відповідає сучасним теоретичним розробкам щодо підготовки виконавців-співаків у закладах вищої освіти мистецького спрямування. Тема дисертації Ван Цзянь дотична напряму наукових досліджень Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського (зокрема, комплексній темі «Когнітивне музикознавство: парадигматика музичної творчості в актуальних запитах історії»).

Окреслимо ключові критерії актуальності теми дисертації Ван Цзянь.

1. Постановка проблеми системного обґрунтування ансамблевих форм академічного вокального виконавства із врахуванням їх жанрово-інтонаційної специфіки (на прикладах західноєвропейської та китайської опери) як інтегративного феномена.
2. Досліджуваний матеріал (й отримані результати дисертації) засвідчують здійснений внесок у музичну китаїністику як одну з найбільш динамічних галузей вітчизняного музикознавства сьогодення, котра неунікнено базується на двох засадничих історичних підходах до вивчення культури Китаю (Схід – Захід, китаєцентричну і європоцентричну наукові позиції). Так, у праці розроблено типологію вокальних ансамблів, котра в національному

китайському контексті включає моделі чергування, символічного діалогу й автономної артикуляції, що відрізняються від європейських форм синхронного багатоголосся, і тим самим засвідчує національно-стилістичні риси як прояв національно-ментальної специфіки.

3. Концепція дисертації спрацьовує на увиразнення стратегії дослідження ансамблевих форм академічного вокального виконавства в історико-стильовому контексті, що охоплює хронотоп музичної культури від давніх часів до композиторської творчості ХХІ століття. Засвідчена «історико-стильова еволюція ансамблевих форм демонструє їхню глибоку гнучкість і здатність до адаптації в умовах змін музичної естетики, соціокультурного запиту та виконавських стратегій. Від афектованого барокового діалогу до інтермедійної полівокальності сучасної сцени – ансамбль залишається носієм інтонаційного багатоголосся, формою, що продовжує еволюціонувати у контексті нових міжжанрових і міжкультурних парадигм» (с. 42).

Тож, обумовлена затребуваністю комплексного обґрунтування ансамблю як «динамічної моделі взаємодії» (с. 4) в контексті сучасного вокального мистецтва, актуальність теми, а також наукова новизна отриманих результатів дослідження вбачаються вповні переконливими.

Не йдучи шляхом структурного огляду, стисло узагальнимо ключові позиції дослідження Ван Цзянь «Ансамблеві форми вокальної музики у сучасній виконавській практиці: жанрово-стильова специфіка», у викладі ряду положень, що постали внаслідок знайомства з рецензованим текстом дисертації.

Імпонує обраний виклад концепції дисертації, що підкорюється внутрішньому алгоритму і втілений у двочастинній злагоджений структурі. Дослідницька концепція послідовно презентується від увиразнення у Розділі 1 історико-естетичних передумов формування ансамблевих форм у західноєвропейській (від середньовічного багатоголосся до експериментальних форм ХХ–ХХІ ст.) та китайській вокальній традиції (пекінська опера цзинцзюй)

до вивчення у Розділі 2 жанрово-стильових моделей дуетних сцен у китайських операх другої половини XX – XXI ст. (Ши Гуаннаня, Цзинь Сяна, Фу Генчена, Ху І, Лю Чженьцюя). Висновки дослідження є переконливими із чіткою послідовною логікою наукової думки за принципом структурування результатів дисертації.

Здобуті наукові результати, зокрема порівняльного аналізу ансамблевих форм у західноєвропейській та китайській вокальних традиціях, убезпечують цінний вихід дослідження на визначення їх фундаментальних відмінностей в інтонаційній організації, жанровій стилістиці, драматургічній логіці тощо.

Вкажемо на список використаних джерел, в якому 56 покажчиків опрацьованих першоджерел (із загальної кількості – 133) є іншомовними.

Статті, надруковані за темою дисертації (три наукові статті у спеціалізованих фахових виданнях України) повністю відбивають зміст та відповідні структурі дисертації.

Неуникнено презентований обсяг досліджуваних у дисертації питань надає приводи для наукової дискусії, висловлення окремих зауважень, що в цілому не впливають на належний науковий рівень і позитивне враження від якості здійсненого дослідження.

Загальне методологічне **зауваження** стосується виконавської специфіки. При врахуванні високого музикознавчого рівня дослідження, креативності авторської концепції, доцільним є залучення виконавської площини. Адже передумовами зародження (і затребуваності) новаційних наукових концепцій завжди є практика. Тож як отримані результати дослідження здатні безпосередньо спрацьовувати у виконавській практиці? Відповідь на це запитання почасти представлена на сторінках тексту дисертації. І все ж – уповні не виявляється проекція на виконавську практику. Для увиразнення зв'язку з виконавським фахом Ван Цзянь і для прояснення окремих положень постає таке запитання, що здатне рельєфніше окреслити практичний досвід здобувачки.

Приміром: які з аналізованих опер у дисертації Ви мали можливість чути наживо (або, можливо, у записах)? Можливо, у Вас є улюблена співачка (співачки), виконавський досвід яких (у контексті художнього втілення ансамблевих форм музикування) є для Вас еталонним? А можливо Ви самі виконували окремі зразки з аналізованих у дисертації?

З метою конкретизації окремих положень дисертації постало наступне **запитання**:

Визначення поняття ансамблю як метафори художньої комунікації є одним із наскрізних у дослідженні. Водночас, його інтерпретація переважно подається в узагальненому філософсько-культурологічному ключі. Чи могли б Ви конкретизувати: у чому саме полягає механізм втілення цієї метафори в контексті сценічної взаємодії виконавців? Наприклад, у яких інтонаційно-драматургічних віхах опери Ши Гуаннаня «Цюй Юань» це проявляється найбільш рельєфно?

Висловлені зауваження та запитання не знижують наукової цінності дослідження.

Отже, після ознайомлення з текстом дисертації Ван Цзянь «Ансамблеві форми вокальної музики у сучасній виконавській практиці: жанрово-стильова специфіка», представлену на здобуття ступеня доктора філософії і подану до захисту до разової ради ХНУМ імені І.П. Котляревського, можемо констатувати, що дисертація є самостійним, завершеним й оригінальним дослідженням. Його зміст, структура, заявлені актуальність теми, наукова новизна отриманих результатів, теоретико-практичне значення, а також результати, викладені у Висновках, слугують переконливими підставами для визнання праці такою, що відповідає чинним вимогам пп. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Авторка дисертації Ван Цзянь заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 025 Музичне мистецтво.

Кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри інтерпретології
та аналізу музики Харківського
національного університету
мистецтв імені І.П.Котляревського,
доцент

І.А. Романюк